

АНОТАЦІЯ

На Сюй. Інтонаційно-фабульна специфіка партії Оксани та механізм інтеракції персонажів у контексті драматургії опери Семена Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм». — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття творчого ступеня доктора мистецтв за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). — Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Київ, 2025.

Зміст анотації. Наукове обґрунтування присвячено комплексному розгляду образу Оксани та її вокальної партії у контексті цілісної драматургії опери Семена Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм». **Об'єктом** дослідження стали театральнo-драматургічні принципи організації оперного опусу в українській музичній культурі другої половини ХІХ століття, а **предметом** – інтонаційна специфіка та драматургічна функція партії Оксани, яка розглянута у змістовому контексті національної музично-театральної традиції.

Актуальність теми зумовлена сценічною популярністю опери, яка є визнаним шедевром музично-театрального мистецтва України від другої половини 19 століття і до сьогодення, що є свідченням зростання інтересу до тих яскравих опусів, які надають уявлення щодо джерел формування поетики українського музичного театру, як-от в опері С. С. Гулака-Артемовського, де самою жанровою специфікою опери обумовлений баланс її музичної та театральнo-драматичної складових. Відповідно виникає нагальна потреба у теоретичній систематизації наукових та творчо-інтерпретаційних напрацювань у контексті цілісного історичного процесу становлення оперного мистецтва України. Також актуальність теми зумовлена щільним зв'язком сучасної виконавської практики з традиціями

мистецького надбання України. Зазначені фактори видаються вагомими для виконавиці партії Оксани.

Мета роботи полягає у необхідності розробити теоретичну модель інтонаційно-фабульної організації партії Оксани та розглянути її практичні аспекти у системі театральної взаємодії персонажів з урахуванням драматургічної структури опери, її жанрових особливостей і національно-стильового контексту твору загалом. **Завдання** включають: *окреслення* драматургічної функції образу Оксани в опері «Запорожець за Дунаєм» з позицій вагомості її театральної складової як відображення унікальності культуротворчих процесів становлення національної оперної традиції; *дослідження* особливостей вокального мелосу оперної партії Оксани та *розкриття* специфіки етапів становлення образу крізь призму прямих й опосередкованих типів інтеракції; *узагальнення* принципів інтерпретації партії Оксани в аспекті традиції та новацій української вокальної школи.

У науковому обґрунтуванні застосовано комплекс **методів**: аналітико-теоретичний (для вивчення музичної драматургії опери та інтонаційної структури партії Оксани); структурно-семіотичний (для виявлення змістових і функціональних характеристик сталих музично-інтонаційних та вербальних комплексів у процесі розгортання драматургічних колізій опери); порівняльний метод (для зіставлення театральної специфіки та музичної драматургії, а також образної системи опери у її зв'язках з національною та європейською музичною традицією); елементи герменевтичного підходу (для інтерпретації символічного й культурно-історичного змісту образу Оксани, що дозволяє широку палітру узагальнень, зокрема, вихід на ідеї феноменологічного світоглядного базису композитора) та принципи інтегральної методології, що залучає спеціальні методи театрознавства та музикології.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у системному розгляді жіночого оперного персонажу з позицій втілення особливостей українського національного типу. Вперше здійснено комплексний *аналіз*

архетипічного образу дівчини-сироти як уособлення образу Стражденної Батьківщини в опері С.С. Гулака-Артемовського та узагальнено риси національної стилістики у музичному та театральном-драматичному пластах композиторської інтерпретації оперної партії Оксани. З огляду на специфіку інтеракції у оперно-театральному спектаклі визначено прояви рис контактного, типологічного та національного стилетворення у сольних, ансамблевих та хорових сценах за її участю. У вокально-оперній творчості українських композиторів, зокрема в опері Семена Степановича Гулака-Артемовського, проаналізовано історичну типологію окремих рис зазначеного процесу стилетворення крізь призму концепції етнокультурного базису української вокальної школи.

Практичне значення результатів цього проєкту полягає у формуванні науково-методичної основи для опрацювання напрямів інтерпретаційного підходу в дискурсі стильової відповідності у виконанні жіночих партій в операх українських композиторів. Змістовий компонент дослідження також може слугувати додатковою базою для лекційних курсів із навчальних дисциплін, зокрема з історії української музики, історії мистецтва, історії театального мистецтва, історії оперної драматургії, аналізу музичних творів, а також бути корисним у практичній діяльності оперних виконавців.

У підсумку дослідження **доведено** що модель опери С. Гулака-Артемовського формувалась у взаємодії з театальною стилістикою. Інтегральна методологія, яка поєднує музикознавчі та театрознавчі підходи, сприяє глибшому розумінню оперного образу та його переконливому сценічному втіленню. Драматургічна функція образу Оксани специфічно оприявлює національно-патріотичний концепт через інтеграцію індивідуального та колективного, що реалізується у різних сценічних формах опери С. Гулака-Артемовського. Досліджено мелос партії Оксани у зв'язку зі зміною її тембру-амплуа від мецо-сопрано до сопрано. Встановлено, що ця партія найповніше втілює ейдос вокальності у творчості

С. Гулака-Артемовського. Виявлено інтонаційні й стилістичні маркери української народної пісенності, на яких ґрунтуються вокальна й вербальна складники образу, що свідчить про спрямованість композитора на кристалізацію національного матеріалу.

Ключові слова: українська опера, вокальна школа, відеOVERсія опери, співак-актор, національні традиції українського музичного театру, стильові особливості, композиторський стиль, національне стилетворення.

SUMMARY

Xu Na. Intonation and plot specificity of Oksana's part and the mechanism of character interaction in the context Semen Hulak-Artemovskyyi «Zaporozhets za Dunaiem»'s dramaturgy.

Qualification scientific work in the form of a manuscript. Scientific justification of a creative artistic project for obtaining the creative degree of Doctor of Arts in the specialty 025 "Musical Art" (branch of knowledge 02 "Culture and Art"). — P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, Ministry of Culture and Strategic Communications of Ukraine, Kyiv, 2025.

Contents of the abstract. The scientific justification is devoted to a comprehensive consideration of the image of Oksana and her vocal part in the context of the integral dramaturgy of Semen Hulak-Artemovskyyi's opera «The Zaporozhets Beyond the Danube». The **object** of the study was the theatrical and dramaturgical principles of organizing an opera opus in the Ukrainian musical culture of the second half of the 19th century, and the **subject** was the intonation and dramaturgical specificity of Oksana's part, which is considered in the content context of the national musical and theatrical tradition.

The **relevance** of the topic is due to the stage popularity of the opera, which is a recognized masterpiece of Ukrainian musical and theatrical art from the second half of the 19th century to the present day, which is evidence of the growing interest in those bright opuses that provide an idea of the sources of the

formation of the poetics of Ukrainian musical theater, such as in the opera by Semen Hulak-Artemovskyyi, where the very genre specificity of the opera determines the balance of its musical and theatrical and dramatic components. Accordingly, there is an urgent need for theoretical systematization of scientific and creative and interpretative developments in the context of the holistic historical process of the formation of Ukrainian opera art. The *relevance* of the topic is also due to the close connection of modern performing practice with the traditions of the artistic heritage of Ukraine. These factors seem to be significant for the performer of the part of Oksana.

The **purpose** of the work is to develop a theoretical model of the intonation-plot organization of Oksana's part and to consider its practical aspects in the system of theatrical interaction of characters, taking into account the dramatic structure of the opera, its genre features and the national-stylistic context of the work as a whole. The **tasks** include: outlining the dramatic function of Oksana's image in the opera «The Zaporozhets Beyond the Danube» from the standpoint of the importance of its theatrical component as a reflection of the uniqueness of the cultural-creative processes of the formation of the national opera tradition; studying the features of the vocal melos of Oksana's opera part and revealing the specifics of the stages of the image's formation through the prism of direct and indirect types of interaction; generalizing the principles of interpreting Oksana's part in terms of tradition and innovations of the Ukrainian vocal school.

The scientific justification uses a set of **methods**: analytical and theoretical (to study the musical dramaturgy of the opera and the intonational structure of Oksana's part); structural and semiotic (to identify the content and functional characteristics of stable musical-intonational and verbal complexes in the process of unfolding the dramaturgical collisions of the opera); comparative method (to compare theatrical specificity and musical dramaturgy, as well as the figurative system of the opera in its connections with the national and European musical tradition); elements of the hermeneutic approach (to interpret the symbolic and cultural-historical content of Oksana's image, which allows a wide range of

generalizations, in particular, access to the ideas of the composer's phenomenological worldview basis) and principles of integral methodology, which involves special methods of theater studies and musicology.

The **scientific novelty** of the obtained results is in the systematic consideration of the female opera character from the standpoint of the embodiment of the features of the Ukrainian national type. For the first time, a comprehensive analysis of the archetypal image of the orphan girl as the personification of the image of the Suffering Motherland in the opera by Semen Hulak-Artemovskyyi was carried out and the features of national stylistics in the musical and theatrical-dramatic layers of the composer's interpretation of the opera part of Oksana were generalized. Given the specifics of interaction in the opera-theatrical performance, manifestations of the features of contact, typological and national style formation in solo, ensemble and choral scenes with her participation were determined. In the vocal and operatic work of Ukrainian composers, in particular in the opera by Semen Hulak-Artemovskyyi, the historical typology of individual features of national style formation was analyzed through the prism of the concept of the ethnocultural basis of the Ukrainian vocal school.

The **practical significance** of the results of this project lies in the formation of a scientific and methodological basis for the development of the directions of the interpretative approach in the discourse of stylistic correspondence in the performance of female parts in the operas of Ukrainian composers. The content component of the study can also serve as an additional basis for lecture courses in academic disciplines, in particular, the history of Ukrainian music, art history, theater art history, opera dramaturgy history, analysis of musical works, and also be useful in the practical activities of opera performers.

As a **result** of the study, it is proven that the model of Semen Hulak-Artemovskyyi's opera was formed in interaction with theatrical stylistics. An integral methodology that combines musicological and theaterological approaches contributes to a deeper understanding of the operatic image and its

convincing stage embodiment. The dramaturgical function of the image of Oksana specifically reveals the national-patriotic concept through the integration of the individual and the collective, which is realized in various stage forms of the opera by Semen Hulak-Artemovskyyi. The melos of the part of Oksana is studied in connection with the change in her timbre-role from mezzo-soprano to soprano. It is established that this part most fully embodies the eidos of vocality in the work of Semen Hulak-Artemovskyyi. Intonational and stylistic markers of Ukrainian folk song are revealed, on which the vocal and verbal components of the image are based, which indicates the composer's focus on the crystallization of national material.

Keywords: Ukrainian opera, vocal school, video version of the opera, singer-actor, national traditions of Ukrainian musical theater, stylistic features, composer's style, national style formation.

Список опублікованих праць за темою роботи:

1. На, Сюй. (2024). Вокальний артистизм Марії Стеф'юк у музичних фільмах Українського телебачення 1978–1986 років. *Актуальні питання гуманітарних наук*: / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. – Вип. 81. Том 2. С. 68 – 73. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-2-9>
2. На, Сюй. (2025). Солоспів «Айстри» Миколи Лисенка в інтерпретації Марії Стеф'юк. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 144–149, DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-20>
3. Сюй На. Феномен вокального виконавства Марії Стеф'юк. *Молоді музикознавці: XXIII Міжнародна науково-практична конференція*, 29–31.03.2024 р. Тези. Київ: КМAM ім. Глієра. С.143–144: <https://projekt.glieracademy.org/wp-content/uploads/2024/05/tezi-molmuz-2024-fin.pdf>
4. Сюй На. Куплети Аделі «Mein herr marquis» з оперети «Летюча Миша» Йогана Штрауса в інтерпретації оперних співачок (на прикладі Марії Стеф'юк). *Молоді музикознавці: XXIV Міжнародна науково-практична конференція*, 28–30. 03.2025 р. Тези. Київ: КМAM ім. Глієра. С.94–96
https://projekt.glieracademy.org/wpcontent/uploads/2025/03/MM_2025_Тези.pdf
5. Сюй На. Партія Оксани в опері С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» у контексті метакультурного феномену української вокальної школи. *Сучасний мистецький простір як код митця: філософсько-культурологічний аспект*: Міжнародна наукова конференція, 5-6 травня 2025 р. Тези. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського.

Інформація про апробацію результатів дослідження
Кваліфікаційну наукову працю обговорено на засіданнях кафедри оперного співу, а також – кафедри історії української музики та музичної фольклористики Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, матеріали дослідження системно викладені в доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях.

Участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (список, пронумерований за хронологією):

1. 4 листопада 2023 р. Тема доповіді: «Порівняльний аналіз виконання українських та китайських народних пісень в аспекті концертно-сценічного артистизму». *Україна. Європа. Світ*, Київ: НМАУ, 4.11. 2023 р. Програма: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/8_Programa-2023_2.pdf

2. 16 листопада 2023 р. Тема доповіді: «Параметри національного виконавського стилю у вокальних проєкціях Марії Стеф'юк». *Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології*, секція «Національна культура: обсяг поняття». Програма: https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/conf_docs/program/2023-12/Program_Metodology_09_12.pdf

3. 21 листопада 2023 р. Тема доповіді: «Інтонаційна унікальність партії Норми в інтерпретації Марії Каллас (до 100-річчя з дня народження)». *Ювілейні та пам'ятні дати: Тринадцята міжнародна наукова конференція*. Київ: НМАУ, 20-21.11.2023. Програма: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/222-Programa_YUvileyi-2023.pdf

4. 7.12.23 р. Тема доповіді: «Сцена Джильди з опери Дж. Верді "Ріголетто" у виконавських проєкціях Марії Стеф'юк: європейський вектор». Міжнародна науково-практична конференція «*Світова культурна спадщина в умовах формування нового світопорядку*». Національна комісія України у справах ЮНЕСКО, НМАУ ім. П.І. Чайковського, Київ, 2023. Програма: <https://knmau.com.ua/svitova-kulturna-spadshhina-v-umovah-formuvannya-novogo-svitoporyadku/>

5. 29.03.24. Тема доповіді: «Феномен вокального виконавства Марії Стеф'юк», 23-я Міжнародна наукова конференція «Молоді музикознавці» : Київ: КМAM ім. Р. М. Глієра, 2024. Програма: <https://projekt.glieracademy.org/wp-content/uploads/2024/05/programa-molmuz-2024-7.05.pdf>

6. 20.04.2024 р. Тема доповіді: Українська національна складова виконавської інтонації Марії Стеф'юк (на прикладі інтерпретації партії Одарки з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм»). Науково-практична конференція «Національна музична інтонація: від історичних витоків до сучасності».

Програма: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/The-new-program-2024-na-sajt.pdf>

7. 25 квітня 2024 року. Тема доповіді: Партія Мюзетти з опери «Богема» Дж. Пуччіні: специфіка пуччінієвського голосу (постановка проблеми)». Міжнародна науково-практична конференція «Україна – ЮНЕСКО: 70 років разом» (25 квітня 2024 року) <https://knmau.com.ua/mizhnarodna-naukovo-osvitnya-konferentsiya-ukrayina-yunesko-70-rokiv-razom/>

8. 26 вересня 2024 року. Тема доповіді: Вокально-виконавська творчість Марії Стеф'юк: європейський вимір [доповідь] – Сучасні тенденції у музичному мистецтві : Всеукраїнський круглий стіл, Президія НАМ України, Відділення музичного мистецтва і теорії та історії мистецтв, 26 вересня 2024 року

9. 9 листопада 2024 р. Тема доповіді: Специфіка втілення ліричної образності у виконавській творчості Марії Стеф'юк. [доповідь] – Восьма міжнародна науково-практична конференція «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях», 7-9 листопада 2024 р. Програма: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/77_Programa-2024.pdf

10. 14 листопада 24 р. Тема доповіді: Національна традиція ліричного співу як чинник художньої інтерпретації партії Наталки з опери М. Лисенка

«Наталка Полтавка» у виконавській творчості Марії Стеф'юк. [доповідь] – Міжнародна конференція «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології», Національна Академія мистецтв України, м. Київ, 13-14 листопада 2024 року. Програма: https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/conf_docs/program/2024-12/2_12_Program_Metodology.pdf

11. Тема доповіді: Партія Оксани в опері С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» у контексті метакультурного феномену української вокальної школи [доповідь] – Сучасний мистецький простір як код митця: філософсько-культурологічний аспект : Міжнародна наукова конференція, 5 – 6 травня 2025 р. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського. <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/Programa-5-7-travnnya.pdf>

12. Тема доповіді: Творчі принципи С. Гулака-Артемовського в інтерпретації образу Оксани з опери «Запорожець за Дунаєм» крізь призму феномену «ейдосу вокальності» [доповідь] – Сучасні тенденції у музичному мистецтві : Всеукраїнський круглий стіл, ініційований Президією НАМ України, відділеннями музичного мистецтва і теорії та історії мистецтв. Київ, 5 червня 2025 року. <https://academyart.org.ua/news/vseukrainskyi-kruhlyi-stil-suchasni-tendentsii-u-muzychnomu-mystetstvi>